

monikko

MONINAISTEN YHTEISÖLLISTEN ASUIN- JA
TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISPILOTIT

”Vuosirenkaiden juhlaa” kannustaa yhteisölliseen elämään Mänttä-Vilppulassa. Suunnitelma tukee eri-ikäisten ja eri elämänvaiheessa olevien itsenäistä asumista kotona. Vuorovaikutusta lisäävät tilat ja toiminnot kokoavat erityisesti alueen ikääntyvät yhteen. Arkkitehtuuriluonnoksessa on aihioita esteettömän, muuntojoustavan ja elinkaareltaan sopeutuvan rakennuksen aineksiksi. Se on ideakuva ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä kaupunkielämän kehittämisestä.

”Vuosirenkaiden juhlaa” on yksi MONIKKO-hankkeen kuudesta pilottisuunnitelmasta. Hanke on osa kansallisen ikärakennemuutosalueiden verkoston eli DEMO-verkoston työtä. Hanketta rahoittavat Työ- ja elinkeinoministeriö / Pirkanmaan liitto, Loimaan, Mikkelin, Mänttä-Vilppulan, Närpiön, Tampereen ja Turun kaupungit sekä TTY Arkkitehtuurin laitos.

MÄNTTÄ-VILPPULA

VUOSIRENKKAIDEN JUHLAA

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

HANNA SIVULA
Tampereen teknillinen yliopisto
Arkkitehtuurin laitos
Tampere 2012

monikko

MONINAISTEN YHTEISÖLLISTEN ASUIN- JA
TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISPILOTIT

HANNA SIVULA

Tampereen teknillinen yliopisto
Arkkitehtuurin laitos
Tampere 2012

MÄNTTÄ-VILPPULA

VUOSIRENKKAIDEN JUHLAA

monikko

MONINAISTEN YHTEISÖLLISTEN ASUIN- JA
TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISPILOTIT

SAATTEEKSI

Asuminen liittyy aina tiettyyn paikkaan ja yhteisöön. Asumisella on useita eri tasoja yksityisestä oleskelusta aina julkiseen toimintaan. Liian usein suomalaisessa yhteiskunnassa asuminen keskittyy hyvin vahvasti yksityisille tasoille, ja asuinyhteisön mahdollistama valtava potentiaali jää hyödyntämättä. MONIKKO- hankkeessa lähtökohtana on ollut nostaa tarkasteluun jaettu asumisen taso sekä asukkaan rooli aktiivisena vaikuttajana omaan asumiseensa. Asuinyhteisöistä on etsitty niitä tekijöitä, jotka vahvistavat naapuruston sisäisiä, positiivisiksi koettuja suhteita. Hankkeen aikana toteutetut vierailut erilaisiin asuinyhteisöihin sekä asukashaastattelut vahvistavat käsitystä siitä, että sosiaalisella vuorovaikutuksella ja virikkeellisellä toimintaympäristöllä on positiivisia vaikutuksia ihmisten fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Yhteisöllisyyden lisääntyminen päivittäisessä asuinympäristössämme voikin parhaimmillaan tuottaa originelleja asuinratkaisuja, paikallista energiantuotantoa, parempaa kansanterveyttä sekä lisätä vanhusten kotona asumisen vuosia.

Osana MONIKKO-hanketta on laadittu kuusi asumisen pilottisuunnitelmaa hankkeeseen osallistuville kunnille. Suunnitelmien kohteet ovat parhaillaan kehitettäviä alueita, tontteja tai rakennuksia, joiden suunnittelutyölle on hankkeen avulla etsitty asumisen yhteisöllisyyttä tukevia ideoita. Hanketta toteuttava tutkimusryhmä ja kuntakohtaiset projektiryhmät ovat työskennelleet vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Tavoitteena on ollut yhteisvoimin kehittää uudenlaisia käytäntöjä ja toteutusmalleja, sekä työstää syntyneitä suunnitelmia. Lopputuloksena on kuuden kuukauden aikana syntynyt nippu ajatuksia ja ehdotuksia siitä, miten kuuden kunnan asumisen sosiaalista ulottuvuutta voitaisiin vahvistaa ja millaisia olisivat ne asumisen ympäristöt, joissa naapurista voisikin tulla tuttava tai ystävä.

Nippu ajatuksia asumisen sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta

Tässä julkaisussa esitellään yksi kuudesta pilottisuunnitelmasta. MONIKKO-hankkeen tuloksena koostetaan vuoden 2012 aikana asumisen yhteisöllisistä malleista käsikirja, jossa hankkeen kaikki kuusi pilottisuunnitelmaa toimivat referenssi kohteina. Työ asumisen yhteisöllisyyden edistämiseksi siis jatkuu, kuten toivotavasti jatkuu myös pilottisuunnitelmien jatkokehittely hankkeeseen osallistuvissa kunnissa. Hyvin tehty suunnitelma on vasta puoliksi valmis – asumisen kulttuurimme muuttuu pitkäjännitteisen ja johdonmukaisen työskentelyn tuloksena. Tähän työhön kaikki ovat tervetulleita osallistumaan!

*Riikka Pylväinen
Projektipäällikkö
MONIKKO-hanke*

monikko

MONINAISTEN YHTEISÖLLISTEN ASUIN- JA
TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISPILOTIT

SISÄLTÖ

2 Saatteeksi

4 Johdanto

5 Yhteisöasumisen esimerkkejä kotoa ja pohjoismaista

6 Asukkaista

6 Asukkaat

7 Kolme konseptia

8 Yksilöllisyys

8 Vanhusten asumisesta

9 Suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet

9 Suunnittelualue

9 Suunnittelun tavoitteet

10 Tilaohjelma

10 Kaupunkikuvalliset tavoitteet

12 Suunnitelma

12 Yhteisöllisyys asumisessa

22 Julkiset yhteistilat

24 Arjen yhteistilat

28 Asuntoratkaisut

32 Kaupunkikuvallinen ratkaisu

40 Lopuksi

43 Lähteet

JOHDANTO

Mänttä-Vilppulan suunnittelukohde sijaitsee Mäntän ydinkeskustassa palvelujen suhteen hyvällä paikalla. Mänttään sopivaa yhteisömallia ja asukasryhmää etsittiin erilaisten konseptien avulla. Todellisten asukkaiden puuttuessa oli suunnittelussa haasteena tavoittaa asukkaiden erilaisuus ja yksilöllisyys. Siksi mahdollista jatkosuunnittelua tehdessä tulee asukkaat ottaa mukaan osallisiksi projektiin. Rakennussuunnitelman lisäksi tarvitaan sosiaalista suunnittelua yhteisön muodostumiseksi.

Mänttä-Vilppulan kohteessa haluttiin tukea eri-ikäisten ja eri elämänvaiheisten itsenäistä asumista kotona, joten rakennuksen olisi mielekästä vastata vaihtuvien sosiaalisten elämänvaiheiden muuttuviin tarpeisiin. Muuntojoustavuudesta ja elinkaariajattelusta tuli suunnitelman tärkeitä teemoja.

PILOTTIKUNTA JA PROJEKTIRYHMÄ

Mänttä-Vilppulan ohjausryhmässä asiantuntijoina toimivat Ylä-Pirkanmaan seutuyhdistys ry:n toiminnanjohtaja Antti Korkka, Ylä-Pirkanmaan peruspalvelukuntayhtymä Ypek:n palvelujohtaja Marita Ylilahti ja vanhuspalvelujohtaja Alli Ruuhilehto, vanhusneuvoston jäsen Ritva Anttila, Mänttä-Vilppulan kaupunginjohtaja Esa Sirviö, kaupunginarkkitehti Sirkka Sortti, kaava-suunnittelija Martta Raudaskoski, tekninen johtaja Erkki Viitanen, asuntoasiamies Eija Kallio sekä kaupunginhallituksen edustaja Paula Kuulusa.

Hankkeen aikana suunnitelmalle etsittiin suuntaa tiiviissä yhteistyössä pilottikunnan kanssa. Mänttä-Vilppulan ohjausryhmässä haettiin alusta asti suunnitelmaa, joka voitaisiin lähteä myös toteuttamaan. Kokouksien aikana tutustuttiin yhteisöllisyyden teemaan, rakennettuihin yhteisöihin ja keskusteltiin Mänttään sopivasta ja tarkoituksenmukaisesta asukasryhmästä sekä rakennuksen kaupunkikuvallisesta hahmosta.

Suunnittelija teki ohjausryhmäläisten iloksi myös pienen haastattelun, jonka tarkoitus oli jakaa asiantuntijuutta ohjausryhmäläisten ja suunnittelijan välillä. Leikkimielisesti kotitentiksi kutsutun kysymysliuskan aihealueita olivat Mänttä, yhteisöllisyys sekä projektiin liittyvät mielikuvat. Kysymykset ja vapaamuotoiset vastaukset herättivät ajatuksia puolin ja toisin. Tämä oli antoisaa erityisesti siinä mielessä, että löydettiin yhteinen tahtotila katsoa eri näkökulmista samaan asiaan. Hankkeen aikana suunnitelmaa ympäröikin innostunut ilmapiiri. Kuvainnollisesti voidaan sanoa, että ARA (asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) -papereita täytettiin ja rakennusnostureita pystytettiin tontille useaan otteeseen.

” Hankkeen aikana suunnitelmalle etsittiin suuntaa tiiviissä yhteistyössä pilottikunnan kanssa.

MÄNTTÄ-VILPPULAN PROJEKTIRYHMÄ

12.12.2011 suunnittelukokouksessa olivat mukana (ylh. vas.) Ritva Anttila, Alli Ruuhilehto, Martta Raudaskoski, Eija Kallio, Sirkka Sortti, Antti Korkka ja (edessä vas.) Marita Ylilahti ja Hanna Sivula.

YHTEISÖASUMISEN ESIMERKKEJÄ

Suomessa on melko vähän yhteisöasumisen kohteita. Näistä tunnetuin on ehkä vuonna 1985 Jyväskylän asuntomessuille rakennettu Tuulenkylä, jonka innoittamana 1990-luvun alkupuolella rakennettiin kourallinen samankaltaisia kaupunkiyhteisöjä eri puolille maata². Kaupunkiyhteisöjä tunnetumpia ovat maaseudulle sijoittuvat ekoyhteisöt. Näiden yhteisöjen taustalla vaikuttava arvopohja on herättänyt kiinnostusta vaihtoehtoisen asumisen ilmiönä. Ekoyhteisöt muodostavat kuitenkin monenkirjavan joukon, joka vaihtelee muutaman talon ekoyhteisöstä Kangasalla aina kokonaiseen kaupunkikehitysalueeseen Vihdissä^{3,4}. Vanhin toiminnassa olevista ekokylistä on Keuruun ekokylä⁵. Edellä mainittujen kohteiden lisäksi yhteisöasumista on suunniteltu rajatuille asukasryhmille. Tällaisia kohteita ovat mm. kehitysvammaisten yhteisöt kuten Kirsikoti Lieksassa, Lyhty ja Käpytikka Helsingissä sekä senioriasumisen kohde Loppukiri Helsingissä^{6,7,8,9}.

POHJOISMAISET YHTEISÖT

Tanskassa ja Ruotsissa yhteisöasumisella on pidemmät perinteet. Jo vuosikymmenien ajan yhteisöjä ovat muodostaneet niin lapsiperheet, seniorit kuin esimerkiksi ekologisista elämänarvoja painottavat ihmiset. Yhteen vetona eri maiden yhteisöjen rakentumisesta voisi todeta niiden muodostuvan usein samanhenkisten tai samanlaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten tueksi, turvaksi ja arjen helpotukseksi.

MONIKKO-hankkeen työryhmä vieraili kotimaassa mm. Jyväskylän Tuulenkylän ja Vastatuulen, Helsingin Lyhdyn ja Käpytikan sekä Keuruun Ekokylän yhteisöissä. Näistä vierailuista välittyi vaihtoehtoisen asumisen mahdollisuus, vapaaehtoisuus, välitön ja suvaitseva asenne, rohkeus pyrkiä unelmia kohti, eettiset ja ekologiset tavoitteet, toiveet arjen helpottamisesta sekä ylpeys omasta asuinympäristöstä.

Myös hankkeen aikana toteutetun Tanskan yhteisövierailumatkan perusteella vaikuttaa siltä, että asukkailla itsellään on merkittävä rooli asuinyhteisöjensä muovautumisessa. Asukkaiden oma aktiivisuus ja avoin elämänasenne sekä aito halu kuulua yhteisöön saavat jakamaan arkea ja juhlaa. Yhteisö muodostuu ennen kaikkea ihmisistä ja tätä elämäntapaa voidaan tukea monenlaisten arkkitehtuuriratkaisujen avulla. Siksi uutta kohdetta suunniteltaessa on tärkeää perehtyä tulevien asukkaiden tarpeisiin.

YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys on monen elämänilueen risteyspisteessä.

2 Tuulenkylä. Kotisivut
3 Kangasalan yhteiskylä. Kotisivut
4 Vihdin ekokylä. Kotisivut
5 Keuruun ekokylä. Kotisivut

6 Kirsikoti. Kotisivut
7 Lyhty ry. Kotisivut
8 Käpytikka ry. Kotisivut
9 Loppukiri. Kotisivut

ASUKKAISTA

Asuminen asuinyhteisössä on asukkaille usein tietoinen ja tavoitteellinen valinta. Halu vaihtaa omaan asumiseen ja toive sosiaalisesti aktiivisesta arjesta ovat motiiveja valita tämä tavanomaisesta poikkeava asumismuoto. Monet olemassa olevat yhteisöt ovat syntyneet juuri asukaslähtöisesti asukkaiden oman aktiivisuuden ja rohkeuden varassa. On siis tärkeää saada tulevat asukkaat osallistumaan hankkeeseen mahdollisimman varhain, sillä yhteisöllisyyden aste ja tavoitteiden määrittelemisen kuvitteelliselle asukasjoukolle on vaikea tehtävä. Toisaalta asukasryhmän kokoaminen ja yhteisten tavoitteiden löytäminen on helpompaa, kun on jotakin mistä aloittaa. Alustavan suunnitelman avulla voi peilata omia ajatuksiaan siitä, haluaako muuttaa esimerkin kaltaiseen asuinyhteisöön vai ei.

” Ideoitiin kolme vaihtoehtoista asukasryhmää ja yhteisötalon konseptia.

Käsiällä olevan suunnitelman kohderyhmäksi ideoitiin alussa kolme vaihtoehtoista asukasryhmää ja niille kolme erilaisia yhteisötalon konseptia. Kohderyhmän valinta on ohjannut suunnittelua, joten toisenlaisen ryhmän valinta olisi todennäköisesti johtanut hieman erilaiseen suunnitelmaan ja erilaiseen yhteisöllisyyden asteeseen.

Pilottikohteen tapauksessa kiinnostavana asukasvaihtoehtona koettiin jo alussa senioripainotteinen yhteisö, sillä väestön ikääntyminen edellyttää ratkaisuja lähitulevaisuudessa myös Mänttä-Vilppulassa. Mäntän keskustassa on tarvetta vanhuksille soveltuvilla pienehköille ja esteettömille asunnoille. Myös ikärakenteeltaan monipuolinen ja sosiaalisesti rikkaasti sekoittunut yhteisö herätti mielenkiintoa. Suunnitteluprosessin edetessä koettiin tärkeäksi suunnitella myös kehitysvammaisille soveltuvia tukiasuntoja asuinyhteisön suojista.

Koska kaikissa konsepteissa oli ammennettavaa, kehitettiin ajatus ihmisen eri elämänvaiheisiin ja – tilanteisiin sopeutuvasta ja muuntojoustavasta rakennuksesta. Lähivuosien aikana talo palvelee ensisijaisesti senioreita (mukaan lukien lähialueen ikääntyvät), mutta asunnot soveltuvat myös kehitysvammaisille tai myöhemmin opiskelijoille tai pienille perheille.

Asuntojen hallintamuoto (omistus-, asumisoikeus- ja vuokra-asunto) vaikuttaa asukkaiden valikoitumiseen. Monipuolisen ja tasavertaisen asukaskunnan saamiseksi voi olla perusteltua luoda ns. sekatalo, jolloin yhteisöön pääsevät eri tuloluokkiin kuuluvat asukkaat.

KOLME KONSEPTIA

Eri asukasryhmille suunnatut kolme konseptia olivat:

1 SENIORITALO - YHTEISÖ SENIOREILLE

Senioritalossa asukkaiden alaikäraja on noin 50 vuotta. Parempi-kuntoiset asukkaat auttavat huonompikuntoisia arjen askareissa. Hoitokodista ei kuitenkaan ole kyse, vaan talossa vietetään aktiivista elämää ja asutaan vanhoiksi asti, sillä sosiaalinen ja virikkeellinen toiminta edistää sekä fyysistä että psyykkistä kuntoa. Palveluina talo tarjoaa esimerkiksi yhteisruokailua, tarpeen ja kiinnostuksen mukaista harraste- ja oleskelutilaa sekä kunto- tai jumppasalimahdollisuuksia. Yhteisruokailun järjestävät asukkaat itse toinen toisilleen. Sen sijaan esimerkiksi kuntopiiri järjestetään vaikkapa kunnan palkkaaman fysioterapeutin vetämänä. Suomalaisia esimerkkejä senioriyhteisöistä ovat mm. Loppukiri Helsingissä ja suunnitteilla oleva Omatoimi Saarijärvellä^{10,11}.

2 USEAN ERITYISRYHMÄN TALO - YHTEISÖ SENIOREILLE, KEHITYSVAMMAISILLE JA PÄIVÄKOTILAPSILLE

Usean erityisryhmän talo tarjoaa paitsi monenlaisia palveluja asukkailla myös työpaikkoja henkilökunnalle, joka on ympärivuorokautisesti saatavilla. Talossa on hoitopalveluiden lisäksi esimerkiksi kirjastokärry, kiosk, kerhotilaa sekä pihalla leikkipuisto. Talossa järjestetään kulttuuritapahtumia tai töypajoja, joita voivat järjestää asukkaat omien halujensa ja voimiansa mukaan. Myös ulkopuoliset tahot voivat vuokrata tiloja käyttöönsä, jolloin tapahtumat ja näytelyt elävöittävät koko keskustan aluetta. Suomalaisia esimerkkejä kehitysvammaisten erityisasumisesta ovat mm. Lyhty ja Käpytikka Helsingissä^{12,13}.

3 KAIKKIEN TALO - YHTEISÖ OPISKELIJOILLE, SINKUILLE, PERHEELLISILLE, MAAHANMUUTTAJILLE, VANHUKSILLE, LAPSIKUNNALLE, YKSINHUOLTAJILLE, TYÖTTÖMILLE JA UUSIOPERHEILLE

Kaikkien talon yhteisö on avoin kaikenlaisille ihmisille kaikenlaisista lähtökohdista. Asukkaat ovat kuin sekoittunut perhe, jonka jokainen jäsen pääsee osalliseksi talon arjesta ja juhlasta. Talon elinvoima kumpuaa yhteisestä tekemisestä ja asumisesta. Asukkaiden omatoimisuus ja naapuripalvelukset helpottavat elämää, sillä joku osaa aina jotakin. Suomalaisia esimerkkejä eritaustaisten asukkaiden yhteisöistä ovat mm. Tuulenkyliä Jyväskylässä ja Ekokylä Keuruulla^{14,15}.

10 Loppukiri. Kotisivut

11 Omatoimi. Kotisivut

12 Lyhty ry. Kotisivut

13 Käpytikka ry. Kotisivut

14 Tuulenkyliä. Kotisivut

15 Keuruun Ekokylä. Kotisivut

YKSILÖLLISYYS

On hyvä muistaa, että pelkästään ikä tai tietty erityistarve ei ole ainoa identiteettiä tai asumistarpeita määrittävä tekijä. Yhteisötalon tulevia asukkaita ja luonnontevasti muodostuvia ryhmittymiä ajateltaessa helposti unohtuu, etteivät ihmiset ole keskenään samanlaisia. Kohderyhmää yhdistävä tekijöitä voivat olla: ikä, koulutus, työ, varallisuus, elämäntilanne, kulttuurista tai asuinkunnan koko¹⁶. Onkin oleellista miettiä kolmen edellä esitetyn luokittelun sijaan asukasryhmää monilotteisempana elävänä kudoksena. Esimerkiksi kaikki lapsiperheiden isät eivät aja autoa ja kaikki 60-vuotiaat eivät pidä bingon pelaamisesta. Yhteisöjen eloisuus syntyy ihmisten erilaisuudesta ja juuri sille on annettava tilaa. Todellisten asukkaiden puuttuessa oli suunnittelussa haasteena tavoittaa tämä asukkaiden erilaisuus ja yksilöllisyys.

Yhdellä ihmisellä voi samanaikaisesti olla monta roolia ja toisaalta ihminen voi myös muuttua elämänsä aikana hyvin paljon. Onkin melko mahdotonta tyypitellä ihmisiä joihinkin tiettyihin lokeroihin. Tai ainakin yksi ihminen kuuluu tällöin yhtä aikaa useampaan lokeroon ja myös vaihtaa näitä lokeroita. Tässä on asuinympäristön suunnittelun kannalta runsaasti haasteita. Kuinka luoda ympäristöä, joka on yhtä toimiva ja eloisia kuin sen asukkaat.

VANHUSTEN ASUMISESTA

Yhteisöllisyys ja aloitteellisuutta tukeva kulttuuri kulkevat käsi kädessä. Ihminen voi ja saa itse vaikuttaa elämänsä asumista myöten. Ihminen voi kokea voimattomuutta asioiden edessä, joihin hän alistuu tai joihin vaikuttaminen tuntuu mahdottomalta. Elämä tuntuu merkitykselliseltä silloin kun saa toteuttaa itseään, uskoo siihen mitä tekee ja huomaa muidenkin uskon. Itensä tarpeelliseksi tunteminen on eheyttävää, etenkin kun kunnioitetaan toisten erilaisuutta ja henkilökohtaisia voimavaroja. Vanhuus on siis yhtä mielekäs ikä kuin mikä tahansa muukin. Joissakin maissa on esimerkiksi olemassa yes-kulttuuri, jossa ikäihmisen ehdottaessa jotakin, vastataan heti kyllä ja mietitään vasta sitten, miten idea toteutetaan¹⁷. Tällainen myönteinen ajattelu ja avoin suhtautuminen edistävät sosiaalista yhdenvertaisuutta ja helpottavat yhteiselämää.

Haasteena oli tavoittaa asukkaiden erilaisuus ja yksilöllisyys.

ERILAISIA IHMISPERSONIA ON LUKEMATON MÄÄRÄ, JOISTA ESIMAKUA ANTAVAT SEURAAVAT 20 ESIMERKKIÄ:

1. Maalaishiiri
2. Kaupunkilaisserkku
3. Viherpeukalo
4. Jauhopeukalo
5. Peukalo keskellä kämmettä
6. Käsityöläinen
7. Kirjuri
8. Trubaduuri
9. Taivaanrannanmaalari
10. Visionääri
11. Liikemies
12. Vastarannan kiiski
13. Joojoo -tyyppi
14. Ennakoiija
15. Helppo
16. Elitisti
17. Historioitsija
18. Tee-se-itse -mies
19. Urkkija
20. Urheiluhullu

IHMISEN ELÄMÄNKAARI

Muuttuvat sosiaaliset elämänvaiheet ja ihmisten yksilöllisyys tekevät asukasryhmästä monilotteisen elävän kudoksen.

¹⁶ Pytönen (2009)

¹⁷ Välikangas (2011). Keskustelu

LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Suunnittelukohde sijaitsee Mänttä-Vilppulan kaupungin Mäntän ydinkeskustassa. Kohdetontti on rakentamaton ja kaupungin omistama. Voimassa oleva asemakaava mahdollistaa viisikerroksisen liike- ja asuinrakentamisen tontille.

Tontti sijoittuu Valtatien ja junaradan eteläpuolelle ja se liittyy keskustan kahdeksankerroksisten asuinrakennusten joukkoon. Näissä rakennuksissa enemmistö asukkaista on senioreita. Lähiympäristön elävöittäminen on tavoiteltavaa. Tontti rajautuu eteläpuolelta Halituskatuun, joka on nykytilanteessaan enimmäkseen jalankulkijoiden ympäristöä, mutta autolla ajo pihoihin on sallittu. Viihtyvyyden parantamiseksi ideoitii, että suunnittelutontille sijoittuva tapahtumatori venyy Halituskadun varrelle.

SUUNNITTELUN TAVOITTEET

Seniори- ja vanhusväestön osuus lisääntyy tulevina vuosina myös Mänttä-Vilppulassa. Siten lisääntyy myös tarve rakentaa uusia palvelujen lähellä sijaitsevia asuntoja. Suunnitelma vastaa osaltaan tähän kysyntään tukemalla eri-ikäisten ja eri elämänvaiheisten itsenäistä asumista kotona. Vuorovaikutusta lisäävät tilat ja toiminnot kokoavat erityisesti alueen ikääntyvät yhteen.

Senioripainotteisella yhteisötalolla on edellytykset parantaa monenlaisen toiminnan ja palveluiden avulla myös lähialueen ikääntyvien arkea. Vanhetessa korostuu tarve saada helposti päivittäispalveluiden lisäksi hoitopalveluita. Toisaalta voi olla syytä ajatella asiaa eri näkökulmasta, kuten Katariina Välikangas tuo esiin pohjoismaisin esimerkein oppaassaan¹⁸. Oman elämän suunnittelusta on otettava vastuuta myös itse. On kaikkien etu, että ikääntyvä jaksaa ja pärjää omassa kodissaan mahdollisimman pitkään joutumatta erilaisiin laitoksiin, joissa ei välttämättä ole tilaa ja vapautta toteuttaa omaa elämänrytmiään ja identiteettiään. Kotona asumista tuettaessa ulkopuolisten hoitopalveluiden tarve vähenee. Sen sijaan vapaaehtoistyön merkitys voi jopa korostua. Pienimmillään vapaaehtoistyö voi tarjota esimerkiksi välitöntä ja helposti saatavilla olevaa naapuriapua.

Asumisen laatu yhteisössä on korkea turvallisuuden ja sosiaalisen rikkauten vuoksi. Siksi se vastaa erityisen hyvin ikääntyvien turvattomuuden ja yksinäisyyden tunteeseen. Yhteisössä naapurit ovat tuttuja ja seuraa on helposti saatavilla. Yksinolon hetket omassa asunnossa voivat muuttua positiivisiksi ja jopa kaivatuiksi, kun tietää että aivan seinän takana talo pursuaa toimintaa ja ihmisiä.¹⁹

Tavoitteena oli löytää lähiympäristöä elävöittävä ratkaisu. Tässä maantasokerroksella ja pihasuunnitelmalla nähtiin olevan merkittävä rooli. Tavoitteena oli luoda keskusta-alueelle helposti saavutettava olohuone erityisesti ikääntyville ja lisäksi kulttuuria tarjoava tapahtumatori kaikille keskustan ja kaupungin asukkaille.

Projektiryhmässä suunnitelmalle asetettiin lisää tavoitteita. Rakennuksen toivottiin olevan esteetön, ekologinen ja muuntojoustava. Koska kyseessä on asuinrakennus vanhuksille ja mahdollisesti kehitysvammaisille, nousivat esteettömyys ja selkeä orientoituvuus tärkeiksi teemoiksi.

Tavoitteita ja toiveita määriteltiin myös laatimalla suuntaa antava tilaohjelma. Kuvitteellinen tehtävä ilman todellisia asukkaita asetti tässäkin eteen haasteita.

¹⁸ Välikangas (2009)

¹⁹ Ahonen, Bukis (2008)

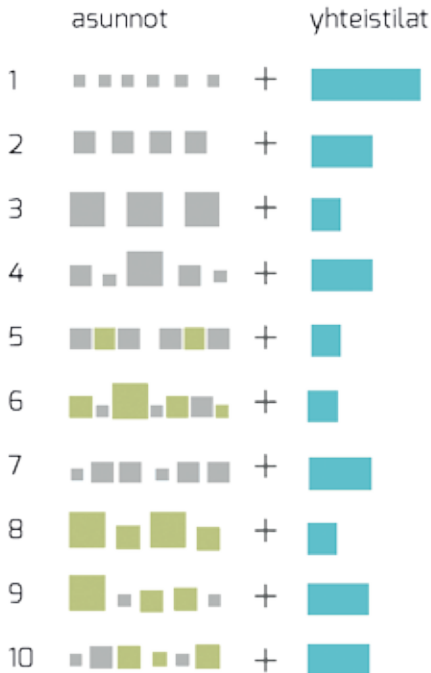
TILAOHJELMA

Tilaohjelmaan pureuduttiin ensin miettimällä yhteisöllisyyden määrää sekä asuntojen ja yhteistilojen välistä suhdetta. Mielekkäimmiksi koettiin vaihtoehdot, joissa oli yhteistilojen lisäksi sekalainen valikoima erikoisia asuntoja, joista suurimpien ajateltiin voivan olevan jopa kimppa- tai soluasuntoja. Yhteisöllisyys sai siis ulottua asumisen sisään. Sen sijaan vaihtoehdot, joissa asuminen ja oleminen kaikilla tasoilla oli jaettua ”kommuunimaisesti”, jätettiin suunnitelmasta tarkoituksellisesti pois.

Erilaisia yhteisöasumisen muotoja on esitelty seikka-peräisesti Anneli Lyytikän diplomityössä Asumisen vaihtoehtoja vuodelta 1982.²⁰ Asia ei ole siis uusi, tämän hankkeen aiheita on pohdittu jo 30 vuotta sitten.

KAUPUNKIKUVALLISET TAVOITTEET

Uudisrakennus sijoittuu näkyvälle paikalle aivan Mäntän ydinkeskustaan. Paikka tarjoaa edellytykset maamerkin rakentamiselle. Rakennuksen kaupunkikuvalista ilmettä etsittiin useiden rakennusmassahahmotelmien avulla, jotka olivat erikorkuisia ja muotoisia. Jatkokehittelyyn valittiin korkea pistetalo. Lopulta kamppailu käytiin kahdeksan- ja kuusitoistakerroksisen talon välillä. Mäntän pikkukaupunkiin luontevampi ratkaisu oli lähteä kehittämään kahdeksankerroksista ratkaisua, sillä keskusta on muutoinkin väljää ja matalaa. Maamerkin statusta tavoiteltiin mm. valitsemalla puu päärakennusmateriaaliksi sekä korostamalla Valtatien puoleisen julkisivun mahdollisuuksia herättää kiinnostusta esimerkiksi taideseinä.

YHTEISÖLLISYYDEN MÄÄRÄ JA LAATU

1. Pieniä asuntoja + paljon yhteistilaa
2. Keskikokoisia asuntoja + yhteistilaa
3. Isoja asuntoja + vähän yhteistilaa
4. Sekalainen kokovalikoima asuntoja + yhteistilaa
5. Ryhmäkoteja + vähän yhteistilaa
6. Kommunikoti, jossa kaikki jaettua
7. Ryhmittäytyneitä asuntoja + välitiloja
8. Kimppa-asuntoja + yhteistilaa
9. Kimppa-asuntoja ja pieniä asuntoja + yhteistilaa
10. Pieniä asuntoja, vallattavia tiloja + yhteistilaa

²⁰ Lyytikä (1982)

21

VIISTOILMAKUVA

Vaaleanvihreä suorakaide osoittaa suunnittelutontin sijainnin Valtatien varrella.

22

ORTOKUVA

Suunnittelutontti sijaitsee aivan Mäntän ydinkeskustassa.

SUUNNITELMA

Rakennukseen on suunniteltu runsaasti erilaisia yhteistiloja. Maantasokerroksen tiloista valtaosa on julkisia eli myös muiden kuin talon asukkaiden käyttöön tarkoitettuja. Näihin tiloihin kuuluvat mm. kahvila, galleria, terveyskioski ja kuntosali. Pelkästään talon asukkaille tarkoitettua kerroksissa olevat yhteistilat ovat puolestaan arkisen kohtaamisen paikkoja, joissa on mahdollista ruokailla ja pestä pyykkiä. Katokerroksessa sijaitsevat saunat ja takkatupa terasseineen juhlistavat asukkaiden arkea avautumalla maisemaan näköalapaikkana.

...yhteisöllisyys on sekä paikka että aika
...kohtaamisia ja sattumaa tapahtuu rajapinnoissa

YHTEISÖLLISYYDESTÄ

Aluksi oli mietittävä suunnitelman yhteisöllisten ja yksityisten tilojen välistä suhdetta. Mitkä palvelut olisivat julkisia ja avoimia kaikille kaupunkilaisille, lähikorttelien asukkaille ja asuinyhteisölle.

ihmiset

kaupunkilainen

kortteliasukas

kerrosnaapuri

sukulainen

matkailija

lähikorttelin asukas

talon asukas

seinänaapuri

asuinkumppani

julkinen

puolijulkinen

puoliyksityinen

yksityinen

tilat ja toiminnot

kioski

yhteinen olohuone

hissi

pihasauna

vierashuone

parveke

omat puuhautausmaahan

infotiski

jumppasali

palvelupiste

kirjastokärry

yöhuone

varasto

koti

korttelipiha

sisäpiha

porraskäytävä

yhteiskellitö

sauna

lukunurkkaus

päiväkoti

leikkipaikka

kierrätys

pyykkitupa

kerhotila

toimintatorii

puuverstas

terassi

kotiteatteri

takkahuone

kuntosali

ravintola

luhti

musiikkihuone

klimppa-auto

piha

juhlasali

grilli

taidepaja

viljelypalsta

tanssisali

pihasauna

kattopuutarha

käsityöhuone

SATTUMIEN JA ERILAISTEN ODOTAMATTOMIEN KOHTAAMISTEN AVULLA VOIDAAN LÖYTÄÄ JOTAKIN UUTTA.

Alussa suunnittelutyötä kantoivat tietyt ajatelmat, kuten:

"Toivo ja utopiat antavat energiaa elämiseen.",

" 'Ei vielä' on paljon muuta kuin pelkkä 'ei'. ",

"Sattumanvaraisuuden tutkijat ovat esittäneet, että 90% kehityksestä on sattumaa." ^{23, s.2,}

"Innovaatorajat ylittävä kumppanuus." ^{23, s.5}

Vireän yhteisöllisyyden luomiseksi näillä utopioille ja sattumille oli annettava mahdollisuus. Tästä syntyi paljon sanaleikkiä ja hassuja ideoita, joita voisi kehittää eteenpäin ja sisällyttää suunnitelmaan. Näitä olivat mm. Pizzaperjantai, Iltakonjakit, Näköalarappu- ja katos, Pihasauna ja –terassi, Keinupuutarha, Rollaparkki, Kirkkokaappi, Pihapuu, Tätiparveke, Arkitori, Tätiverstas, Kioskivaari, Parveketuoli, Setäseinä, Juhlaparveke, Asfalttihuone, Pyörätuolipankki, Ravintolaovi, Kirjastokärri, Naapuripöytä, Kotiauto, Kuvataidejumbba, Rollarata, Kylpyläkatu, Kuppihuone, Astiakirjasto, Vesipiha, Lapsi-Ikkuna, Vaarivene, Serlachiusbaari.

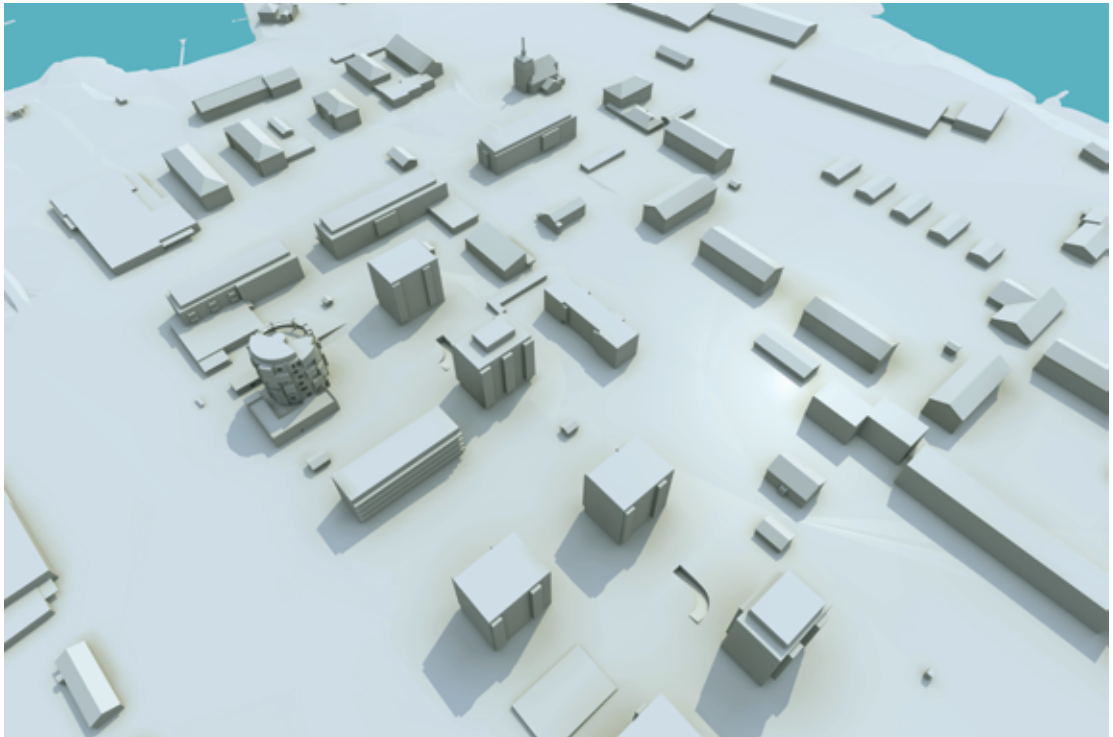
” Kohtaamisia ja sattumaa tapahtuu rajapinnoissa.

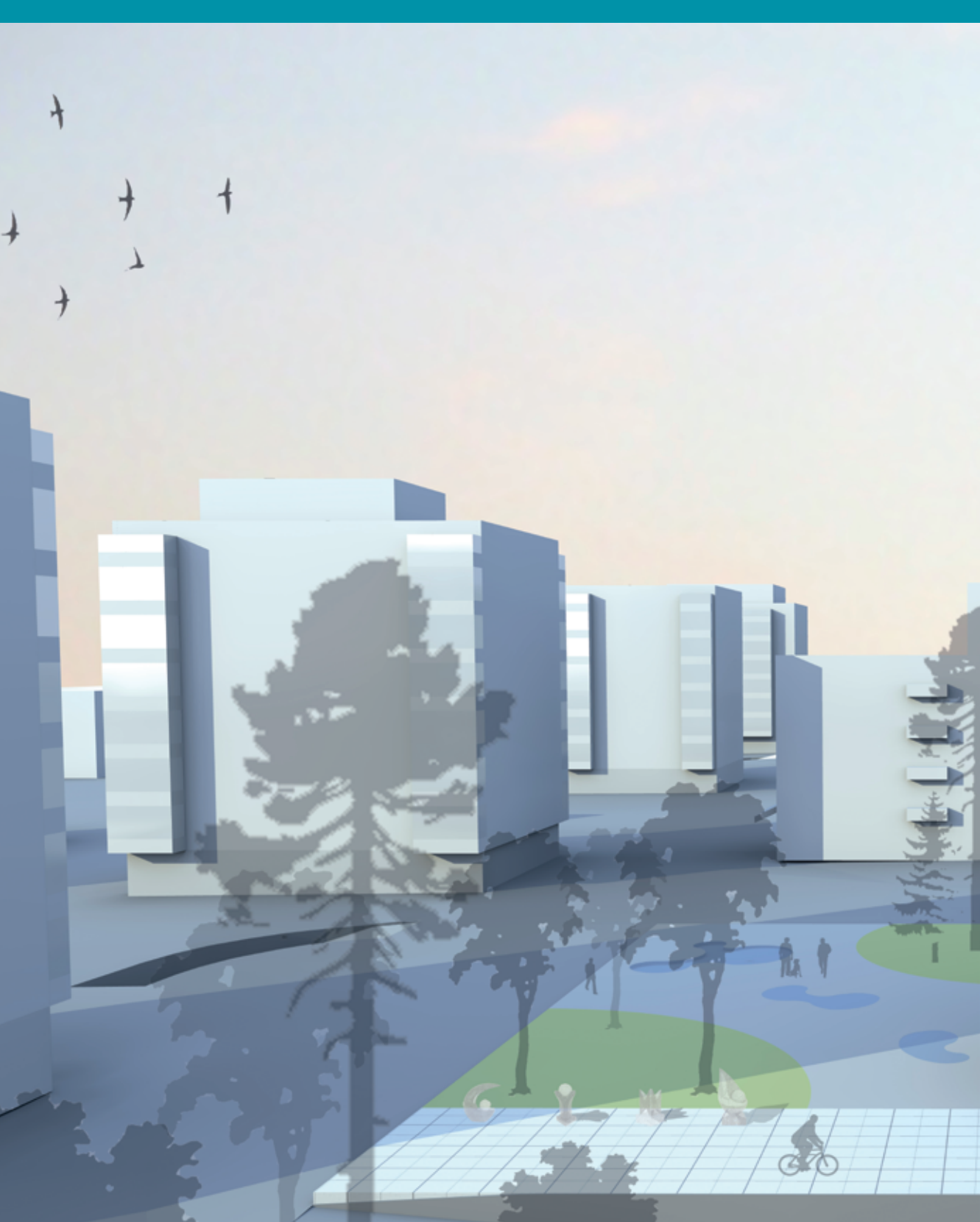
IDEAT

Vireän yhteisöllisyyden luomiseksi utopioille ja sattumille oli annettava mahdollisuus.

LINTUPERSPEKTIIVI

Uudisrakennus sijoittuu näkyvälle paikalle aivan Mäntän ydinkeskustaan.

PUUKERROSTALO

Suunnitelman yhteisöllisessä asuintalossa on julkinen maantasokerros, johon myös lähialueen asukkaat ovat tervetulleita esimerkiksi kahvilaan tai galleriaan.

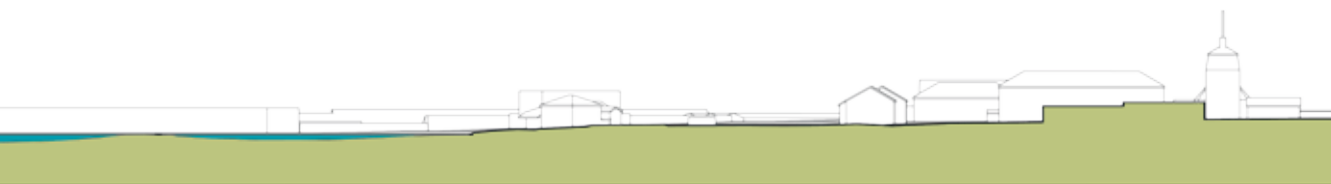

**Suunnittelukohde sijoitsee
Mäntän ydinkeskustassa
palvelujen suhteen hyvällä
paikalla.**

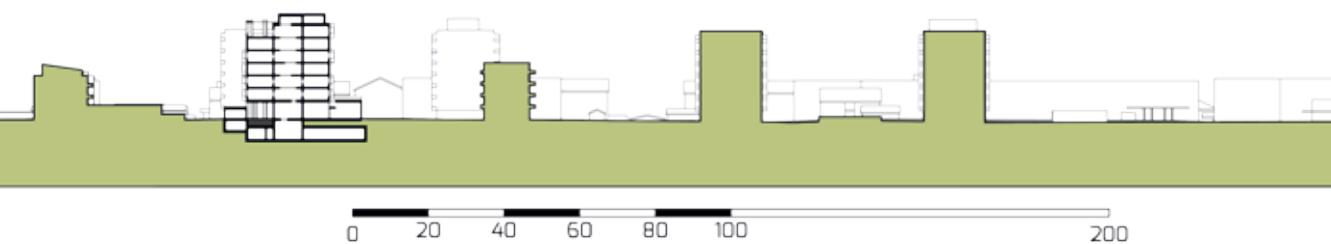
RAKEISUUSKUVA 1:5000

Alueen rakeisuuskaaviossa suunniteltu yhteisö on merkitty turkoosilla ja keskusta-alueen muita tärkeitä rakennuksia vihreällä.

ALUELEIKKAUS 1:2000

Suunnitelma liittyy kahdeksankerroksisten asuintalojen joukkoon.

Kellarikerrokseen sijoittuu maanalainen autohalli, jossa on 35 tavallista autopaikkaa ja 4 inva-mitoitettua paikkaa. Kellarissa sijaitsevat myös väestönsuojatilat, joissa normaaliajan käytön aikana sijaitsevat asuntokohtaiset häkkivarastot. Kellarista on sisäyhteys ylempiin kerroksiin sekä hissillä että portaikolla.

Kellarikerrokseen sijoittuu maanalainen autohalli.

JULKISIVUMATERIAALIT

- 1 Puu, vaalea ulkokuoritus
- 2 Puu, vaaleat ikkunakehykset
- 3 Puu, mustat seinäkkeet
- 4 Puu, ruskeat parvekkeiteet
- 5 Puu, siniset parvekkeiteet
- 6 Lasi, kirkas
- 7 Lasi, opaali
- 8 Betoni, taideseinä
- 9 Metall, IV-kohenuone
- 10 Metall, ikkunapellit

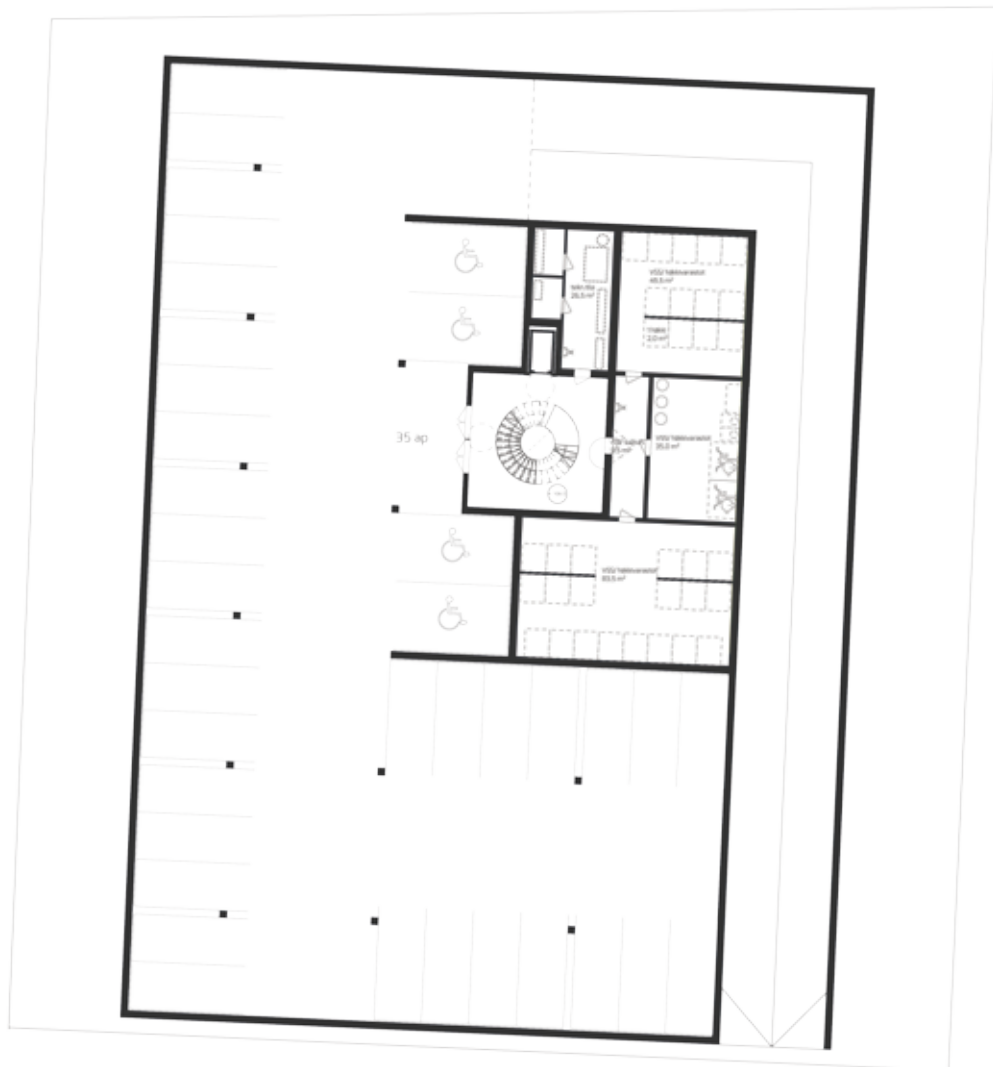

JULKISIVU LÄNTEEN 1:400

Ensimmäisessä kerroksessa julkisivua elävöittää taideseinä ja kahvilan lasiseinä. Kerrosten suuret parvekkeet liittyvät yhteistiloihin.

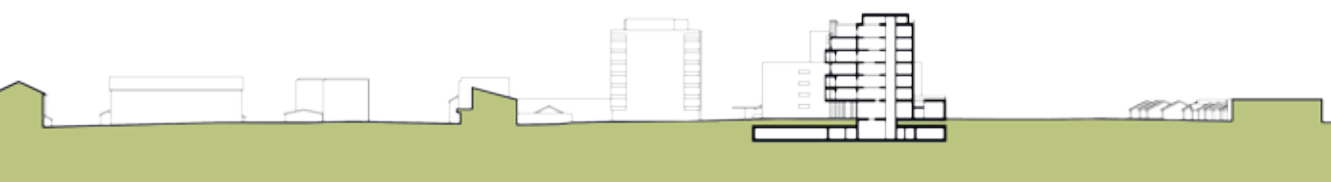
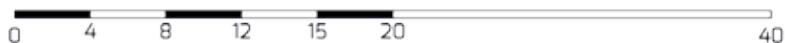
ALUELEIKKAUS 1:2000

Rakennus sijoittuu Mäntän keskustaan Valtatien varrelle.

KELLARI 1:400

Kellarissa on autopaikoituksen lisäksi
väestönsuojatilat, joita voi käyttää varastoina.

JULKISET YHTEISTILAT

Maantasokerros sisältää julkisia tiloja, joita voivat käyttää sekä talon asukkaat, lähikortteleiden asukkaat että myös kauempaa tulevat vieraat. Näitä tiloja ovat kahvila, galleria, kuntosali sekä terveystioski. Asukkaille on lisäksi pyörä- ja ulkovaikinevarastot, verstaas ja jätteen kierrätyspiste.

” Kahvilassa voi nauttia kupillisen kahvia ja aulaan avautuvassa galleriassa silmäillä taidetta.

Terveyspalvelut sijaitsevat maantasokerroksen pohjoispäädyssä. Seniorikansalainen voi poiketa terveystioskissa mittauttamassa verenpaineensa tai mahdollisesti otattamassa laboratorionäytteitä. Kuntosalissa puolestaan voi fysioterapeutin opastuksella saada liikettä niveliin.

Suurehkossa aulakahvilassa voi nauttia kupillisen kahvia tai jopa kaksi. Välillä voi tehdä pienen kävelykierroksen silmäillen taidetta aulaan avautuvassa galleriassa.

Maantasokerroksen julkisivu sulkeutuu pohjoisen puolelle kuin suojaiseksi kuoreksi välttääkseen melun, mutta toisaalta avautuu hiukan herättääkseen kiinnostusta. Tätä pohjoista muurimaista seinää voi hyödyntää veikeänä taideseinämänä. Etelän puolen julkisivu avautuu pihalle hyvin lasisena ja kahvilan yhteydessä onkin aurinkoinen terassi. Länsipuoli on lähes kokonaan kahvilan palveluksessa. Sieltä voidaan hoitaa keittiön tavarakuljetukset ja samalla kahvila avautuu ympäristöön myös tältä puolen. Tontin itärajalla on pieni huoltorakennus, joka yhdessä julkisten tilojen kanssa muodostaa suojaan kulkureitin rakennusmassojen väliin. Huoltorakennuksessa on pienten kulkuneuvojen (polkupyörät, lastenvaunut, rollaattorit ja pyöräkelkat) varasto, jätekatos ja verstaas.

TILAVUUS

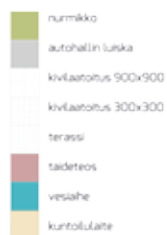
k. krs	919,5 m ³ (VSS)
1. krs	3098,5 m ³ (maantas)
2. krs	1203,0 m ³
3. krs	1190,0 m ³
4. krs	1183,0 m ³
5. krs	1190,0 m ³
6. krs	1183,0 m ³
7. krs	826,5 m ³
8 krs	270,0 m ³ (IV-konehuone)

yht. 11 063,5 m³

KOKONAISALA

k. krs	1513,5 m ² (kellari)
1. krs	678,5 m ² (maantas)
2. krs	348,5 m ²
3. krs	344,5 m ²
4. krs	342,5 m ²
5. krs	344,5 m ²
6. krs	342,5 m ²
7. krs	234,5 m ²
8 krs	89,5 m ² (IV-konehuone)

yht. 4238,0 m²

Piha on jalankulkijoiden ympäristöä. Ohikulkumatkalla voi nauttia taiteesta tai pysähtyä hetkeksi voimistelemaan ulkokuntoiluvälineissä.

ARJEN YHTEISTILAT

Kerroksissa sijaitsevat yhteistilat ovat asukkaiden käyttöön tarkoitettuja arkisen kohtaamisen paikkoja. Toisessa kerroksessa tällainen yhteistila on keittiö, jossa asukkaat voivat laittaa itselleen ja toisilleen ruokaa tai keittää kahvit. Kerroskeittiöstä on pääsy terassille ja kattopuutarhaan. Keittiö terasseineen tarjoaa hyvät mahdollisuudet pitää vaikkapa syntymäpäiväjuhlat, sillä toiseen kerrokseen nostettu piha on rauhallinen.

Neljännessä kerroksessa asukkaiden yhteistilana palvelee pyykitupa ja siihen liittyvä kuivaushuone. Pyykituvan yhteyteen on mahdollista järjestää esimerkiksi asukkaiden oma lehtien luku- tai kierrätyspiste.

Seitsemännessä kerroksessa sijaitsee talon vierashuone, johon voi tarpeen mukaan majoittaa sukulaisen tai jopa satunnaisen reppureissaajan. Vierashuoneen vieressä sijaitsevat myös asukkaiden saunat. Toista saunaa voidaan käyttää vaikkapa yhteisesti ja toista asunto- ja perhekohtaisesti. Vaihtoehtoisesti toinen voi olla naisten sauna ja toinen miesten. Toisesta saunasta on mahdollista päästä myös kattoreassille, josta avautuvat näkymät maisemaan. Terassille voidaan sijoittaa esimerkiksi pieni uima-allas, pöytätennis ja puutarhaka-lusteita. Terassi puolestaan on yhteydessä takkatupaan, johon liittyy pieni keittotila. Takkahuoneessa voi siis saunan jälkeen paistaa vaikka makkaraa ja istuskella hetken levähtämässä. Ylimmän kerroksen ympyrä sulkeutuu siten, että takkatuvan ja vierashuoneen väliin jää alemman kerroksen ateljeehuoneiston korkeaa tilaa. Näistä on näköyhteys toisiinsa ikkunoiden kautta.

Kerroskeittiöstä on pääsy terassille ja kattopuutarhaan.

KERROSALA

1. krs	678,5 m ²
2. krs	348,5 m ²
3. krs	344,5 m ²
4. krs	342,5 m ²
5. krs	344,5 m ²
6. krs	342,5 m ²
7. krs	234,5 m ²

yht. 2635,5 m²

2. KERROS - YHTEISKEITTIÖ, KATTOPUUTARHA JA SENIORIASUNTOJA 1:200

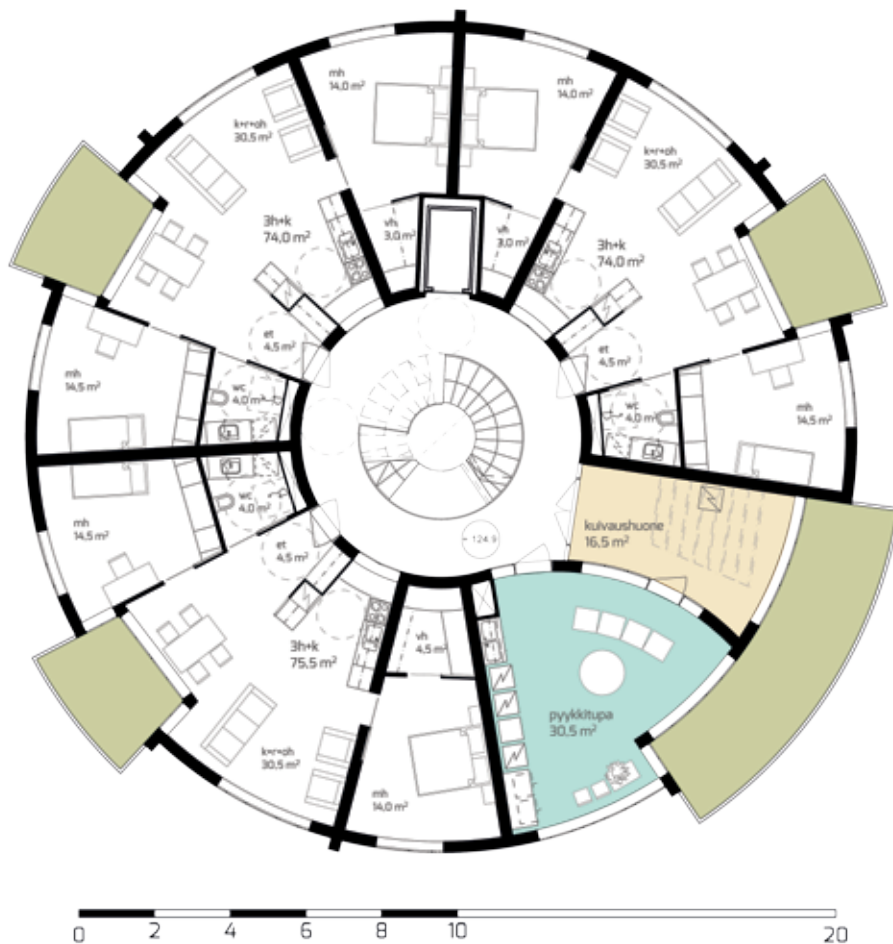
asunnot

2 kpl	senioriasunto	55,0 m ²
2 kpl	senioriasunto	53,0 m ²
yht. 216,0 m ²		

yhteistilat

1 kpl	keittiö	34,5 m ²
keittiön ja kattopuutarhan eteinen 16,0 m ²		
yht. 50,5 m ²		

kerrosala 348,5 m²

ASUINKERROS

Neljännessä kerroksessa asunnot ovat kolmioita, jotka soveltuvat pienille perheille. Samassa kerroksessa on myös talon pyykkitupa ja kuivaushuone.

4. KERROS - PYYKKITUPA JA PIENIÄ PERHEASUNTOJA 1:200

asunnot

2 kpl perheasunto 74,0 m²

2 kpl perheasunto 75,5 m²

yht. 223,5m²

yhteistilat

1 kpl pyykkitupa 30,5 m²

1 kpl kuivaushuone 16,5 m²

yht. 47,0 m²

kerrosala 342,5 m²

ASUNTORATKAISUT

Asunnot ovat suunnitelmassa melko pieniä. Valtaosa niistä on 53,0–55,0m² kaksioita. Pienestä koosta huolimatta asunnot ovat tavanomaisesti varusteltuja, joten asukkaat eivät ole pakotettuja tietynasteiseen yhteisöllisyyteen tai säännölliseen yhteistilojen käyttöön. Sen sijaan yhteistilat täydentävät pienehköjä asuntoja, jolloin asukas voi valita itselleen sopivan yhteisöllisyyden asteen. Asuntoja on yhteensä 20, mikä on melko tyypillinen asuinyhteisön koko.

Kerroskehä jakaantuu perustyyppissään viiteen lohkokoon eli viiteen kaksioon (53,0–55,0m²). Toinen perusasuntotyyppi on yhden huonekaistaleen leveämpi kolmio (74,0–75,5m²). Näitä asuntotyyppisiä vuorottelemalla kehään saadaan eloa. Näin myös parvekkeiden paikat vaihtelevat ja rytmittävät julkisivuja. Kerrosten taukopaikkoina toimivat arkisten kohtaamisten yhteistilat, kuten yhteiskeittiö ja pyykkitupa. Yhteiskeittiötä on pääsy myös maantasokerroksen päällä olevalle kattoterassille sekä kattopuutarhaan. Kerrosten yhteistiloista saadaan lasiseinien lävitse rappukäytävään valoa.

Portaikko keskittää ihmiset talon sisimpään. Se on kuitenkin avoin, sillä asunnoissa ja kerrosten yhteistiloissa on ikkunoita suoraan käytävään. Sieltä voi siis katsella, kuka kulkee ja heilauttaa kättä naapurille tai mennä juttusille.

20 ASUNTOA

6 kpl	2h+k	53,0 m ²
9 kpl	2h+k	55,0 m ²
3 kpl	3h+k	74,0 m ²
2 kpl	3h+k	75,5 m ²

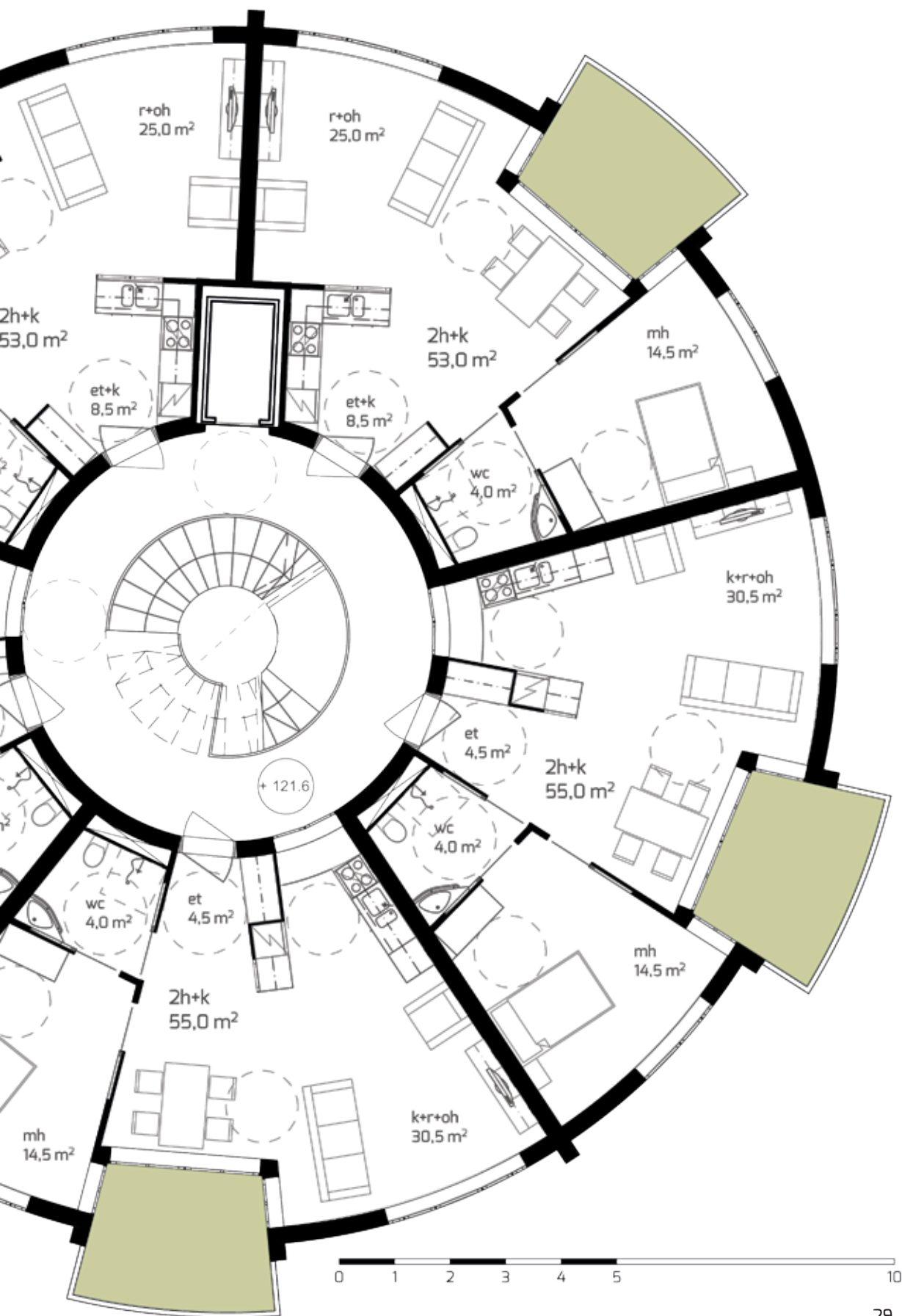
huoneistoala yht. 1186,0 m²

3. KERROS - KEHITYSVAMMAISTEN ASUNTOJA 1:100

2 kpl	kehitysvammaisen asunto 53,0 m ²
3 kpl	kehitysvammaisen asunto 55,0 m ²
yht.	271,0 m ²

kerrosala 344,5 m²

Pienempi asuntotyyppi (53,0–55,0m²) jakaantuu kahden lohkoon, joista kapeammassa ovat yksityisemmät tilat, kuten pesuhuone ja makuuhuone. Näiden välille on mahdollista avata yhteys, mikäli asukaan heikentävä kulkeminen ja kunto näin edellyttävät. Asunnon leveämpi kaistale on varattu tupakeittiölle, johon sijoittuvat keitto-, ruokailu- ja oleskelutila. Tätä avointa tilaa jakaa sisäänvedetty parveke, joka tuo sisälle valoa. Parvekkeen lasiset liukuovet voi kesällä avata ja oleskelutila laajenee entisestään.

Isompi asuntotyyppi (74,0–75,5m²) on saanut perustyyppiin lisäyksen, kolmannen lohkoon, johon saadaan vaatehuone ja toinen makuuhuone.

Asuntojen erikoistyyppinä esiintyy kuudennen kerroksen ateljeehuoneisto, jonka työtila on kahden kerroksen korkuinen ja josta on näköyhteys ylemmän kerroksen takkatupaan ja vierashuoneeseen.

Avointa tilaa jakaa sisäänvedetty parveke, joka tuo sisälle valoa.

NÄKYMÄKUVA ASUNNOSTA

Asunnon päätila muodostuu yhdestä avoimesta tilasta, johon kuuluu keitto-, ruokailu- ja oleskelutila. Asunnon sisään työntyvä parveke tuo lasisten liukuovien kautta valoa ja laajentaa oleskelutilaa etenkin kesäisin.

KAUPUNKIKUVALLINEN RATKAISU

Aluksi tutkittiin mahdollisuutta suunnitella tontille jopa kuusitoistakerroksinen torni. Ajatus kahdeksankerroksisesta talosta kuitenkin voitti, sillä tätä korkeampi rakennus olisi ollut kaupunkikuvallisesti kyseenalainen. Matalamman rakennuksen kohdalla tuli mahdolliseksi tutkia myös puurakenteista vaihtoehtoa. Rakennusmääräyskokoelman osassa E1 Rakennusten paloturvallisuus esitetään mm. paloluokat ja kerroskorkeuksiin liittyvät rajoitukset. Paloluokassa P2 sallitaan jopa 8-kerroksinen puutalo, jonka enimmäiskorkeus on 26 metriä.^{24; 25} Kerroskorkeuden kasvaessa kerrokset vähenivät seitsemään. Näistä maantasokerros ja kattokerros varattiin yhteisille tiloille ja väliin jää viisi kerrosta asunnoille.

” Puurakentaminen on ekologinen ja nykyisillä paloturvallisuusvaatimuksilla turvallinen vaihtoehto.

JULKISIVUMATERIAALIT

- 1 Puu, vaalea ulkovaalaus
- 2 Puu, vaaleat ikkunakehykset
- 3 Puu, mustat seinäkkeet
- 4 Puu, ruskeat parvekekaiteet
- 5 Puu, siniset parvekekaiteet
- 6 Lasi, kirkas
- 7 Lasi, opaali
- 8 Betoni, taideseinä
- 9 Metall, IV-kohenuone
- 10 Metall, ikkunapellit

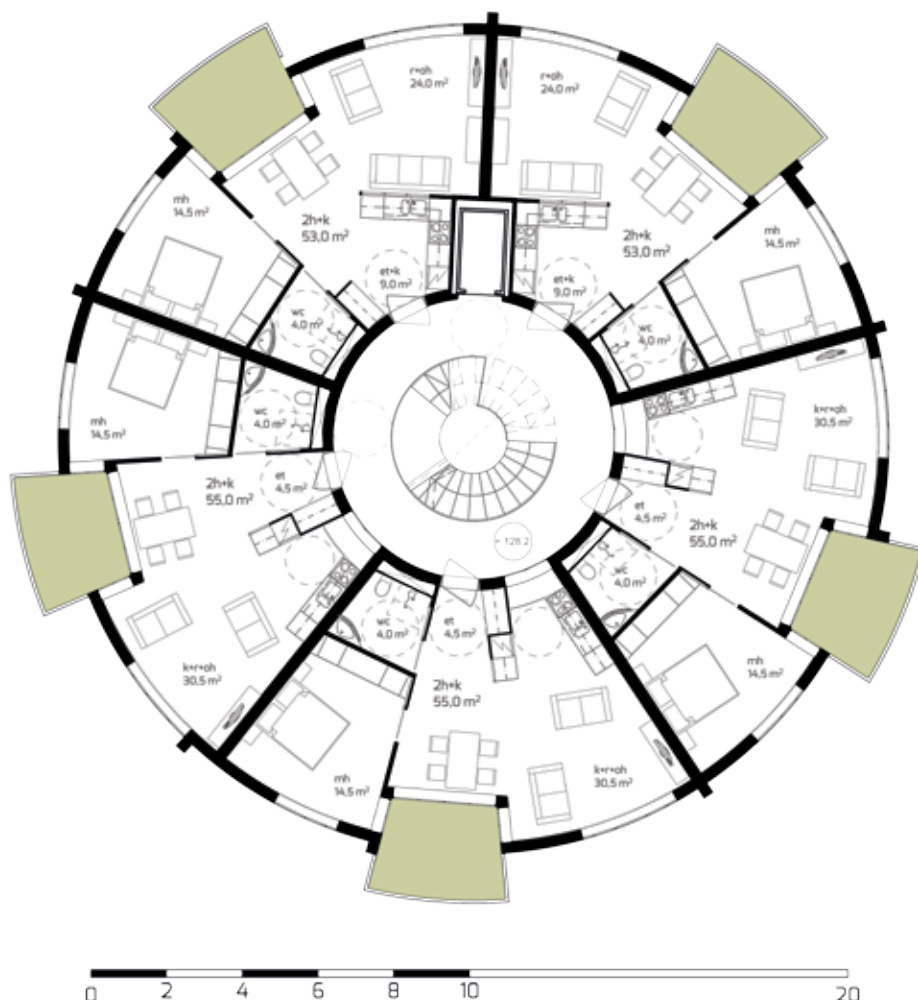
JULKISIVU ETELÄÄN 1:200

Maantasokerros aukeaa lasisten seinien kautta pihaan

24 RakMK E1 (2011) s.11

25 PuuINFO

Puun valinta rakennusmateriaaliksi myös kantavien rakenteiden osalta oli luontevaa juuri Mänttä-Vilppulaan. Mäntän historia on tunnettu puunjalostusteollisuudesta, mutta myös kytköksistään taiteeseen. Kaupungin nykyinen imago kertoo Mäntän olevan juuri taidekaupunki. Serlachius -taidemuseon laajennuksen arkkitehtuurikilpailun voitti ehdotus, joka niin ikään on puuta.²⁶ Myös Mäntän keskusta on ollut puurakenteinen. Puu on usein myös ikäihmisille tuttu ja kotoisa materiaali. Puurakentaminen on lisäksi ekologinen ja nykyisillä paloturvallisuusvaatimuksilla turvallinen vaihtoehto.²⁷

5. KERROS - PIENIÄ SENIORIASUNTOJA 1:200

2 kpl	senioriasunto	53,0 m ²
3 kpl	senioriasunto	55,0 m ²
yht.		271,0 m ²

kerrosala 344,5 m²

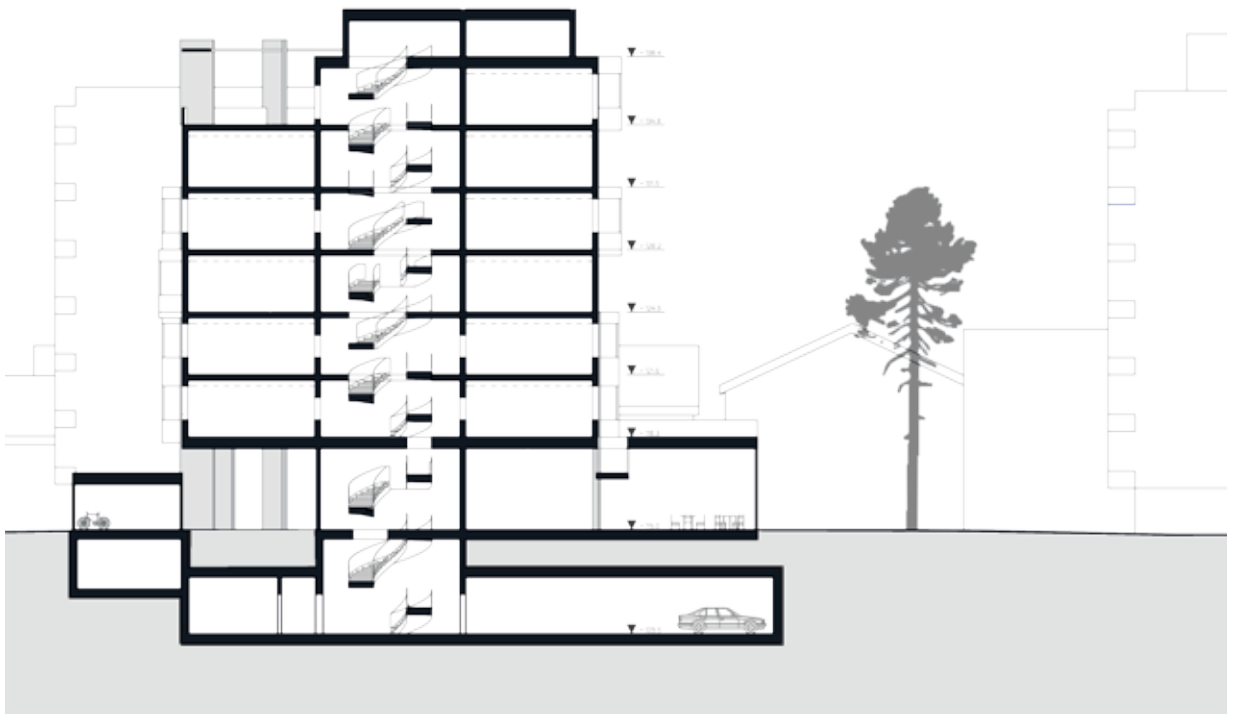
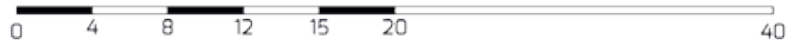
²⁶ Mänttä-Vilppulan kaupunki

²⁷ PuuINFO Seminaari

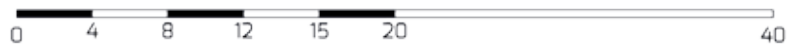
JULKISIVU POHJOISEEN 1:400

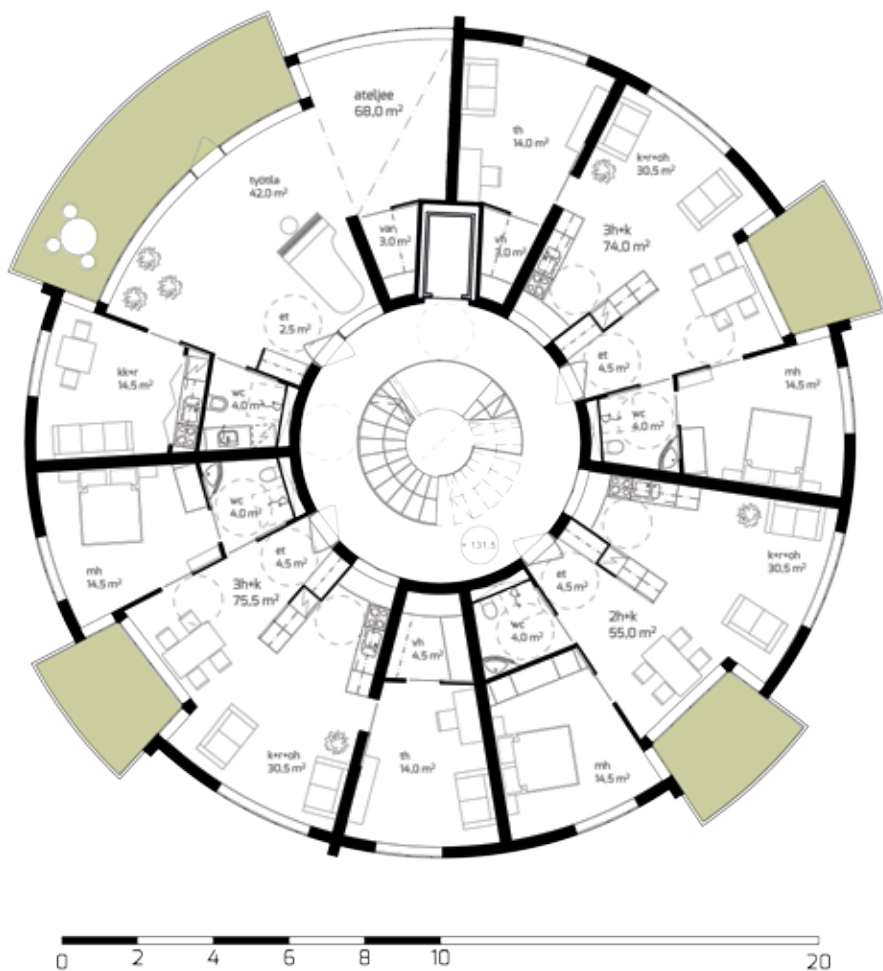
Ensimmäisen kerroksen seinässä on tilaa taiteelle.

LEIKKAUS 1:400

Rakennuksen sydämessä on pyöreä portaita.

Tässä suunnitelmassa puukerrostalo on ajateltu toteutettavaksi pilari-palkki-järjestelmällä, sillä rakennuksen muuntojoustavuus oli erittäin toivottava ominaisuus. Ajateltiin, että rakennuksen elinkaari on pidempi kuin ihmisen elämänskaari tai yhden asukkaan hallinta-aika asuntoonsa. Siten rakennuksen olisi mielekästä vastata muuttuviin sosiaaliisiin elämäntaiheisiin. Asukkaiden tarpeet esimerkiksi palvelujen ja toimintojen suhteen saattavat muuttua uuden sukupolven myötä, joten rakennuksen tilojen tulee olla joustavia. Rakennusmassan pyöreä muoto tukee osaltaan muuntojoustavuuden ajatusta, sillä pyöreä kerrospohja voidaan jakaa lukemattomin eri tavoin asuntosektoreiksi ja pilari-palkkijärjestelmä tuo tähän vapautta ja mahdollisuuksia.²⁸

6. KERROS - ATELJEE JA SENIORIASUNTOJA 1:200

1 kpl	senioriasunto	55,0 m ²
1 kpl	senioriasunto	74,0 m ²
1 kpl	senioriasunto	75,5 m ²
yht.		204,5 m ²

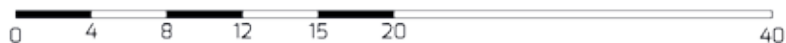
1 kpl	ateljee	68,0 m ²

kerrosala 344,5 m²

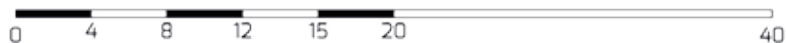
JULKISIVU ITÄÄN 1:400

Maantasokerroksen taideseinä jatkuu varastorakennuksen seinässä.

LEIKKAUS 1:400

Pysäköinti on järjestetty maanalaiseksi.

AULA, GALLERIA JA KAHVILA

Ensimmäisen kerroksen yhteiset tilat ovat avoinna kaikille kaupunkilaisille ja kauempaakin tuleville.

LOPUKSI

Suunnitelman osalta on huomioitava, että täydellistä realismia ei voida saavuttaa vielä tässä vaiheessa. Monikko-hankkeen puitteissa suunnitelma esittää ideakuvan. Mahdolliseen toteutusvaiheeseen suunnitelman realismi tarkentuisi mm. todellisen tilaohjelman ja asukkaiden myötä. Asukkaat tulee ottaa mukaan osallisiksi projektiin mahdollisimman varhain myös siksi, että yhteisöllisyyden muodostuminen ja ryhmäytyminen vaatii yhteisökoulutusta ja sosiaalista suunnittelua.

Hankkeen puitteissa ei syntynyt valmiita toteutuspaiirustuksia vaan viite- ja ideakuvia eräästä yhteisöllisen asumisen vaihtoehdosta. Lopullinen suunnitelma vaatisi vielä runsaasti jatkotyöstöä monesta osoitteesta. Yksityiskohtana mainittakoon esimerkiksi, että tontin pohjoislaidalla peruskallio on lähellä pintaa, jolloin sitä täytyy louhia, mikäli autohalli luiskineen sijoittuu ko. alueelle. Toisena esimerkkinä, että esimerkiksi ARA:n uustuotantoa koskeva korkotukilainahakemus itessään vaatisi jo seuraavassa lueteltuja dokumentteja:

asemakaava kaavamääräyksineen, selvitys tontin kunnallisteknisestä valmiudesta, ympäristöselvitys (josta käytävä ilmi kohteen sijainti), suhde naapurustoon sekä lähipalveluihin ja liikenneyhteyksiin (kartta, valokuvia), tontin käyttösuunnitelma, huonetilaohjelma, tavoitehintalaskelma.²⁹

***Sitten vaan odotellaan
lämpöä, vettä sekä ravinteita
ja hoidetaan idean poikasia.***

Toteutukseen on vielä runsaasti työtä jäljellä, mutta voidaan sanoa, että tähän asti kuljettu matka on verrattavissa ainakin maan muokkaukseen, jopa siemenien kylvämiseen asti. Sitten vaan odotellaan lämpöä, vettä ja ravinteita ja hoidetaan pieniä idean poikasia.

²⁹ ARA korkotukilainaoikeistus

LÄHTEET

PAINETUT KIRJAT, JULKAISUT JA OPINNÄYTETYÖT

Lytykkä, Anneli (1982). *Asumisen vaihtoehtoja*. Diplomityö 1982. TKK Arkkitehtiosasto Rakennussuunnittelun laitos. Julkaisu C 54.

Välikangas, Katariina (2009). *Yhteisöllisyyttä, laatua ja vaihtoehtoja. Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen ratkaisuja Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa*. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 13/2009. Edita Prima Oy, Helsinki.

LEHTIARTIKKELIT JA MUUT PAINETUT LÄHTEET

Åkerlind, Merja (2011). *Teemme tulevaisuutemme*. Työ- ja elinkeinoministeriö, alueiden kehittämissikkö. Joukkokohtaus. 5/2011.

PAINAMATTOMAT KIRJALLISET LÄHTEET JA INTERNET-LÄHTEET

Ahonen, Viktoria & Bukis, Hanna (2008). *Vanhusten yksinäisyys. Yli 75-vuotiaiden kotona asuvien palvelukeskuksessa käyvien kokemuksia yksinäisyydestä*. DIAK Etelä. Helsinki. Opinnäytetyö. Viitattu 23.9.2011. Saatavilla pdf-muodossa <http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2008/ea2a10_ahonenHELSINKIc10516.pdf>

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. ARA:n tuet erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi (2012). Hakuohje 18.8.2011 < <http://www.ara.fi/download.asp?contentid=25008>> Viitattu 8.9.2011

Kangasalan yhteiskylä (2012). Kotisivut.

<<http://www.yhteiskyla.net/>>

Viitattu 14.3.2012

Keuruun ekokylä (2012). Kotisivut.

<<http://www.keuruunekokyla.fi/fi/index.html>>

Viitattu 14.3.2012

Kirsikoti (2012). Kotisivut.

<<http://www.kirsikoti.fi/>>

Viitattu 14.3.2012

Käpytikka ry (2012). Kotisivut.

<<http://www.kapytikka.fi/>>

Viitattu 14.3.2012

Loppukiri (2012). Kotisivut.

<<http://www.loppukiri.fi/>>

Viitattu 14.3.2012

Lyhty ry (2012). Kotisivut.

<<http://www.lyhty.fi/>>

Viitattu 14.3.2012

Mänttä-Vilppulan kaupunki. <<http://www.manttavilppula.fi/>> Viitattu 14.3.2012

Omatoimi (2012). Kotisivut.

<<http://www.omatoimi.fi/>>

Viitattu 14.3.2012

Puuinfo. Puukerrostalo Palomääräykset (2011). < <http://www.puuinfo.fi/rakentaminen/rakentamismaaraykset/puukerrostalo-palomaaraykset-2011>> Viitattu 14.3.2012

Puuinfo. Runkojärjestelmän vaikutukset arkkitehtisuunnitteluun < <http://www.puuinfo.fi/rakentaminen/suunnitteluohjeet/runkojarjestelman-vaikutukset-arkkitehtisuunnitteluun>> Viitattu 14.3.2012

Pylvänen, Riikka (2009). *Urbaani asuinyhteisö. Yhteisöllisen asuinkonseptin kehitys ja toteutuksen mahdollisuudet*. Diplomityö. TTY Arkkitehtuurinlaitos. Viitattu 4.10.2011

Suomen rakentamismääräyskokoelma E1 Rakennusten paloturvallisuus (2011). Ympäristöministeriö. < <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=126522&lan=fi> > Viitattu 23.1.2012

Tuulenkyliä (2012). Kotisivut.
<<http://koti.tnnet.fi/tuulenkyliä/>>
Viitattu 14.3.2012

Vihdin ekokylä (2012). Kotisivut.
<<http://www.vihdinekokyla.fi/>>
Viitattu 14.3.2012

HAASTATTELUT, KESKUSTELUT JA LUENNOT

Puurakentamisen RoadShow (2012). Puurakentamisen seminaari Tampereella 8.3.2012

Välikangas, Katariina (2011). Keskustelu 11.10.2011

KUVALÄHTEET

KUVA 1 Ala-Lehtimäki-Jääskeläinen, Kyllikki (2011). Mäntän keskustaan kaksi uutta kerrostaloaluetta. KVM-lehti 15.12.2011. <http://www.kvmlehti.fi/cs/Satellite?c=AMArticle_C&childpagename=KMV_newssite%2FAMLayout&cid=1194710396296&p=1192553623531&packedargs=packedargs%3DAMArticleCommentThreadDetails%25253AcurrentPage%253D1&pagename=KMWWrapper>. Viitattu 14.3.2012

ILMAKUVA Mänttä-Vilppulan kaupunki.

ORTOKUVA Mänttä-Vilppulan kaupunki.

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

PIRKANMAAN LIITTO

monikko

MONINAISTEN YHTEISÖLLISTEN ASUIN- JA
TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN KEHITTÄMISPILOTIT

ULKOASU

Teppo Jäntti / Kallo Works
www.kallo.fi

TAITTO

Hanna Sivula

PAINO

Tammerprint Oy
Tampere 2012

ISBN 978-952-15-2987-0